

EL PROCÉS DE CREACIÓ DE L'ORQUESTRA MUNICIPAL DE BARCELONA

JOSEP M. ALMACELLAS I DÍEZ

Quan el divendres, dia 31 de març de 1944, començaven a sonar els primers compassos del preludi d'*Els mestres cantaires*, de Wagner, al barceloní Palau de la Música Catalana, culminava un procés iniciat feia més d'un any, malgrat que encara quedaven alguns aspectes legals importants per resoldre. Alhora que començava la vida de l'Orquestra Municipal de Barcelona (OMB), s'acabava la llarga i fructífera vida de la Banda Municipal de Barcelona (BMB), creada l'any 1886, que havia viscut anys gloriosos i anys foscos, i havia estat la corporació musical municipal dels darrers cinquanta-vuit anys. La historiografia ha passat per alt aquesta gènesi i n'ha apuntat algunes inexactituds. Aquest article vol treure a la llum pública les raons reals que porten a la dissolució de la Banda Municipal, els entrebancs en el si i fora del consistori per tirar endavant el projecte de l'Orquestra, l'exposició detallada dels concursos i les oposicions celebrats per cobrir les places d'instrumentistes, les adaptacions de personal que es van haver de fer amb els instrumentistes de la Banda i les darreres gestions per aconseguir que Eduard Toldrà pogués ser nomenat director de l'OMB. La base d'aquest article és la documentació original de la Ponència de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, que es concreta en més de seixanta expedients, set des dels quals estan enquadrats en forma de llibre. Aquests expedients estan a l'Arxiu Municipal Administratiu de Barcelona. Cal destacar, entre aquesta documentació, dos informes qualificats de «confidencials», redactats pel ponent de Cultura, Tomàs Carreras, datats el mes de juny de 1943.¹ En el primer s'exposen les diferents possibilitats quant a l'obligada transformació de la Banda Municipal en orquestra, amb avantatges i inconvenients de cadascuna. En el segon es concreten les qüestions de personal i de pressupost. Ambdós informes confidencials van ser els que van permetre a la Comissió Municipal Permanent (CMP), i posteriorment al plenari, aprovar amb coneixement de causa la creació de l'OMB.

Com ja és prou conegut, Barcelona comptava amb una Banda Municipal — reorganitzada l'any 1886 — que des dels temps de Joan Lamote de Grignon com a

1. Cultura, sèrie C-III-2. R. 2672 (1943-1).

director va ser l'encarregada de portar la música simfònica per tota la ciutat — ben entès que amb les imprescindibles transcripcions, de les quals Joan Lamote va esdevenir un reconegut i reputat mestre. Si bé en els anys de la seva existència l'Orquestra Simfònica de Barcelona (1910-1925) i l'Orquestra Pau Casals (1920-1936) van permetre l'existència de música simfònica orquestral a la ciutat amb certa regularitat, el ressò de la tasca de la Banda era incomparable: els concerts simfònics populars dels diumenges i els concerts a les barriades per la seva festa major eren escoltats per milers de ciutadans.² Acabada la guerra, la BMB va continuar la seva tasca, la qual no s'havia aturat ni un sol dia, amb Joan Lamote de Grignon al capdavant, fins que el dia 1 de juny de 1939, ell i el seu fill Ricard, sotsdirector de la Banda des de l'any 1932, van ser destituïts dels seus càrrecs com a conseqüència de la resolució dels respectius expedients de depuració. En aquell moment, Ramon Bonell Chanut, primer trompa de la Banda i número u de l'escalafó de funcionaris de l'agrupació, va ser nomenat director accidental, i «accidentalment» va desaparèixer el càrrec de sotsdirector.

L'any 1942, l'Ajuntament es comença a plantejar la creació d'una orquestra municipal. En data 30 de març del mateix any, Tomàs Carreras sol·licita a l'Ajuntament de Bilbao un exemplar del reglament de l'orquestra banda que aquest municipi acaba de crear, primera orquestra municipal de l'Estat, així com el detall dels pressupostos assignats.³ D'altra banda, aquell mateix any surt publicat en el *Boletín Oficial del Estado* el decret pel qual es regulen els conservatoris de música. Es determina que els conservatoris seran de tres classes: superiors, professionals i elementals. De la primera classe, superior, només ho és considerat el Real Conservatorio de Madrid. En la tercera de les disposicions transitòries es concedeix a l'Escola Municipal de Música de Barcelona (EMM) la categoria de conservatori professional.⁴ Aquesta concessió implica que aquest centre ha d'oferir la totalitat de matèries establertes, entre les quals hi ha la Càtedra de Direcció de Conjunts Instrumentals. És per això que la CMP aprova la creació d'aquesta càtedra, en data 1 de desembre de 1942. La proposició aprovada annexava aquesta càtedra a la direcció de la BMB. Es convocava un concurs lliure per cobrir la plaça creada i hi havia un cinquè punt que determinava que, un cop coberta la plaça, calia fer-ne un altre per cobrir les vacants de la BMB.⁵

2. Per tot el que es refereix a la Banda Municipal de Barcelona, podeu consultar Josep M. ALMACELLAS I DÍEZ, *Del carrer a la sala de concerts: Banda Municipal de Barcelona. 1886-1944*, col·l. «Memòria de Barcelona», Barcelona, Ajuntament de Barcelona, 2006. També la meua tesi doctoral: *Banda Municipal de Barcelona: 1886-1944. Del carrer a la sala de concerts*, Universitat de Barcelona, gener 2004.

3. Cultura, sèrie C-III-1, exp. 3336 (1942-63).

4. No serà fins a l'any 1944 que no es concedirà la categoria de conservatori superior al de Barcelona, que estarà format per l'Escola Municipal de Música i el Conservatori del Liceu, en la vessant de música, i per l'Institut del Teatre, dependent de la Diputació de Barcelona, en la vessant de la declamació i la dansa.

5. El darrer concurs per cobrir places definitives a la BMB s'havia celebrat el mes de març de l'any 1933. El mes de juliol de 1936 s'havien de convocar unes oposicions que la guerra va aturar. El

El referit concurs per cobrir la plaça de professor, però, no s'arribarà a celebrar.⁶ Aquí comença un dels entrebancs legals amb què es va trobar l'Ajuntament en tot el procés que havia de portar a la creació de l'OMB. La legislació vigent⁷ establí que els directores de les bandes civils dependents de corporacions locals o provincials havien de ser membres d'un cos estatal de directores de bandes civils. Les vacants que es produïssin en qualsevol d'aquestes bandes, com era el cas de la BMB, havien de ser cobertes mitjançant un concurs restringit als membres d'aquest cos.⁸ Així doncs, en data 15 de gener de 1943, el governador civil fa arribar a l'Ajuntament una notificació del director general d'Administració Local, en el sentit que el concurs⁹ aprovat per l'Ajuntament no és procedent i que s'ha d'esperar que la reforma que s'està estudiant acabi i es convoqui concurs general per cobrir la vacant.

El concurs, doncs, s'atura. La CMP, en la seva sessió del dia 13 d'abril de 1943, aprova cobrir la plaça de professor de conjunts instrumentals de l'EMM, i l'annexa direcció de la BMB, d'una manera provisional.¹⁰ I s'encarrega a qui l'ocuparà, Eduard Toldrà, la reorganització de la BMB o la seva transformació en orquestra, col·laborant amb la Ponència de la Delegació de Cultura encarregada d'aquest tema. Cobrarà 20.000 pessetes anuals. Per acabar aquest acord, s'estableix que Bonell continuarà amb la seva retribució i que ocuparà la plaça de sots-director de la BMB. El dia 8 de maig Toldrà comença a fer-se càrrec de les seves funcions, segons la notificació adreçada al Negociat de Personal a efectes de nòmina. Fixem-nos que fins a aquell moment la Banda té perspectiva de continuar existint, malgrat la creació de l'Orquestra.

I de seguida, Toldrà i Carreras posen fil a l'agulla per redactar l'informe que es posarà a la consideració de la CMP. En primer lloc s'exposen, a grans trets, els dos camins possibles per dur endavant la transformació de la banda en orquestra: el manteniment de la banda, ampliant-la amb corda, o bé la creació de l'orquestra, absorbint els elements de la banda aprofitables i ampliant la secció de vent per actuar en aquells actes que l'Ajuntament consideri necessaris.

Es plantegen tres qüestions prèvies: que cal mantenir la qualitat artística musical rebuda fins ara per la ciutadania, que Barcelona no pot permetre que se li imposi un director des de Madrid i que l'Ajuntament de Barcelona no pot fer un nomenament directe a alguna persona de la seva confiança, el qual permetria donar la personalitat escaient a l'agrupació instrumental, independentment de si aquesta és una banda o una orquestra.

mes de març de 1939 va tornar a haver-hi un intent de convocar-ne, però la destitució de Joan Lamote les va aturar. En aquells moments, la BMB tenia disset places vacants.

6. L'altre, el de cobrir les places vacants de la BMB, deixà de seguida de tenir sentit.

7. Vegeu la llista al final de l'article.

8. Aquesta mateixa legislació va ser la que va impedir que Ricard Lamote de Grignon pogués ser nomenat director de la reconstituïda BMB l'any 1957 i fos nomenat per al càrrec Joan Pich.

9. La convocatòria va sortir publicada en el *Boletín Oficial de la Provincia de Barcelona*, del dia 18 de desembre de 1942, corregit el dia 30 de desembre de 1942.

10. L'acord es va verificar en el Ple municipal celebrat el dia 6 de maig de 1943, i continuat el dia 11 de maig. Va ser publicat a la *Gaceta Municipal*, núm. 30 (26 juliol 1943).

El cas de Barcelona és únic a l'Estat, perquè Madrid i Bilbao estan en altres situacions. Així, Madrid convoca un concurs, que queda desert. I ara vol aconseguir els serveis del mestre Arámbarri, actual director de la Banda Orquestra Municipal de Bilbao, i que ja és membre del Cos Oficial de Directores de Banda. A més, la ciutat de Madrid compta amb les actuacions de tres orquestres, subvencionades, en part o totalment, per l'Estat: la Nacional, la Sinfónica i la Filarmónica. Barcelona no en disposa de cap, i ja ha quedat demostrat que és impossible la seva subsistència sense el suport d'una corporació oficial, que la lliuri de preocupacions econòmiques. Bilbao, en canvi, manté una banda i una orquestra, a més d'una orquestra de teatre i una banda de cornetes i tambors, totes ben diferenciades, però amb la figura d'un únic director, que és el mestre Arámbarri, situació anterior a la creació del Cos Oficial de Directores de Banda. Si aquest mestre va a Madrid, Bilbao es podria trobar en la mateixa situació en la qual es troba actualment Barcelona.¹¹

El centre del problema per a l'Ajuntament, doncs, és que legalment no pot nomenar Eduard Toldrà com a director de la seva banda. La solució que dona l'informe que comentem és que la legislació ha de canviar en el sentit que les grans capitals haurien de quedar fora del concurs general. Per aconseguir aquest canvi s'estan fent gestions davant del ministre i, fins i tot, es pensa en els procuradors a les Corts. Aquest canvi s'hauria de fer amb urgència, perquè els mesos de desembre de 1942 i març de 1943 han sortit publicats al *Boletín Oficial de la Provincia* els comunicats en què es demana als secretaris municipals que comuniquin les vacants per poder-les convocar a concurs. Una darrera possibilitat fóra que es fes una excepció amb Eduard Toldrà i es permetés que pogués ingressar al Cos Oficial de Directores de Banda, cosa que no podia fer perquè tenia més de quaranta anys, edat límit per ingressar-hi.¹² Un cop aconseguit el seu ingrés al Cos, es podria proposar Toldrà en la terna que s'havia de presentar a l'Administració Local en cada concurs.

Encara en aquesta primera part de consideracions, l'informe confidencial aporta una possible darrera solució. Es tractaria de canviar el nom de la banda. I apunta el precedent de la denominació donada per Lamote a la banda: orquestra d'instruments de vent.¹³ Amb el canvi de nom, afegint-hi el nom d'orquestra, s'allunyaria els membres del Cos Oficial de Directores de Banda. Així i tot, però, caldria afegir una secció de corda a l'agrupació. Així, amb el nom compost d'orquestra banda caldria especificar en cada concert de quina de les dues formacions es tracta. El conjunt estaria sota una direcció única, malgrat que caldria saber si l'Administració Local acceptaria, amb aquesta doble denominació, deixar fora de

11. El cas no es va donar. Jesús Arámbarri (1902-1960) no va anar a Madrid a dirigir la seva Banda Municipal fins a l'any 1953, quan va desaparèixer l'orquestra municipal de la capital basca i es va transformar en simfònica, dependent de l'Asociación Bilbaína de Amigos de la Ópera (ABAO).

12. Eduard Toldrà havia nascut l'any 1895.

13. Va ser a partir del LXXX Concert Simfònic Popular, celebrat el diumenge 28 d'octubre de 1934.

la competència del Cos Oficial de Directores de Banda el conjunt musical municipal barceloní. I partir d'aquí es passa a analitzar les dues solucions apuntades al principi.

La primera és el manteniment de la banda, ampliant-la amb una secció de corda formada per cinquanta músics, que serien contractats durant dos períodes de trenta dies, un a la primavera i un altre a la tardor, per poder donar dues sèries de sis concerts simfònics i quatre de populars matinals. Cada temporada vindria a costar unes 160.000 pessetes, la meitat de les quals es recuperarien amb el que s'ingressés per la venda d'entrades. Com a avantatges s'apunten el manteniment de la tradició de la banda i la preparació per a una futura transformació definitiva, si així ho decidís el públic. Amb vista a aquesta futura transformació, es tractaria que les vacants que en aquell moment té la banda, així com els músics de corda que caldria contractar, ho fossin d'una manera eventual, és a dir, sense els avantatges de funcionaris municipals que tenen els actuals músics de la banda. Com a inconvenients, es destaca que l'Ajuntament només podria disposar de la formació simfònica durant els dos mesos de les temporades. A més, el nom seria un problema si Madrid no acceptava l'excepció sol·licitada i tindrien un contenciós amb el Cos Oficial de Directores de Banda. I, finalment, el problema artístic que representaria seguir oferint les grans obres simfòniques en unes versions diferents de les que originalment havien estat concebudes. I aquí l'informe aprofita per valorar molt positivament la tasca duta a terme per la BMB en l'elevació del gust musical del públic barceloní. Elevació que ha de portar com a conseqüència la superació de la banda, que passa per crear l'orquestra. I considera que és important que la iniciativa la porti el mateix Ajuntament, abans que sigui la petició popular la que obligui a fer-ho.

L'altra solució apuntada és la dissolució de la BMB i la creació de l'orquestra. Es tracta d'aprofitar que la banda té vint places vacants, que serien cobertes amb instrumentistes de corda. Vint-i-sis músics són comuns en ambdues formacions i deu més són músics que podrien entrar a l'orquestra tocant un altre instrument. Així, tenint en compte que en aquest moment la plantilla de la banda la formen 63 músics, només en sobrarien 27, que es podrien jubilar, o deixar-los perquè, reforçats, constituïssin una secció de vent a disposició de l'Ajuntament per acompanyar-lo en actes oficials, processons, etc. L'orquestra podria actuar tot l'any i, a més de continuar oferint les sèries de concerts simfònics populars que ja donava la banda,¹⁴ donar-ne d'altres de pagament, amb novetats, primeres audicions i col·laboracions. L'orquestra també estrenaria obres de compositors espanyols, com a premi de concursos que convocaria. En cas d'actuar fora de Barcelona, els seus contractes tindrien les mateixes condicions que els que es feien per a la BMB, és a dir, que l'Ajuntament es quedaria el 10 % dels ingressos. El pressupost

14. Aquesta tasca la va començar Joan Lamote de Grignon l'any 1929. Es tractava d'un concert gratuït setmanal, a la tardor i primavera el diumenge al matí, i a l'estiu el dijous al vespre. També hi havia seients que es posaven a la venda, així com els programes de mà. La BMB va arribar al número 347.

de l'orquestra, per fi, doncs, seria gairebé el mateix que el de la BMB, al qual caldria afegir el sou dels músics sobrants, que completarien la secció de vent.

Com a avantatges l'informe destaca el fet que amb el canvi de nom l'Ajuntament tindria llibertat d'acció i s'estalviarien les despeses de transcripció d'obres. També surt més econòmica aquesta solució perquè caldria contractar menys instrumentistes de vent, per completar la secció, que no pas de corda, per crear una orquestra ocasional. L'orquestra generaria ingressos extres amb les seves audicions extraordinàries. D'altra banda, Barcelona disposaria, per fi, d'una continuïtat en les seves audicions simfòniques i es posaria al nivell de les grans ciutats europees en aquest aspecte. Com a inconvenient apunta la possibilitat que l'Administració Local considerés la secció de vent com una banda i volgués imposar un director del Cos Oficial. Això comportaria una despesa addicional de 10.000 pessetes, a més de l'inconvenient d'una doble direcció que podria perjudicar la vida d'ambdues agrupacions instrumentals.

En atenció, doncs, a aquest informe, el dia 1 de juny la CMP aprova la dissolució de la BMB i la creació, aprofitant els elements que es pugui, de l'OMB. Es demana al tinent d'alcalde delegat de Cultura, és a dir, a Tomàs Carreras, que presenti un pressupost detallat, a fi i efecte que el proper ple municipal el pugui aprovar.

Amb vista a aquest ple, però, el regidor Bassols presenta una proposició que desvirtuaria totalment el projecte. Bassols es pregunta si cal considerar l'orquestra com un servei municipal. Considera que els músics de la nova orquestra haurien de ser contractats i no assolir la condició de funcionaris municipals. I, finalment, que els sous dels músics de l'orquestra haurien de ser els mateixos que els que tenen actualment els de la banda. Aquesta proposició posa nerviós Carreras, que envia des de Centelles una carta personal adreçada a Miguel Mateu, alcalde, amb data de 15 de juliol de 1943. En la carta, Carreras li fa veure a l'alcalde que si tirés endavant la proposta de Bassols, el projecte aniria directament al fracàs i ell es retiraria immediatament d'encapçalar-lo: «[...] porque no se trata de hacer una orquesta más [tatxat qualquiera], sino la mejor orquesta posible. Desde luego le anticipo que con orquesta contratada, declino por mi parte toda responsabilidad, inhibiéndome desde ahora del asunto [...]».¹⁵

Afortunadament per a tots, la proposició del regidor Bassols és desestimada, i el Ple municipal del 22 de juliol de 1943 aprova el reglament de la nova orquestra, que rebrà el nom d'*Orquesta Municipal de Barcelona*, i tot el protocol referent al personal, que es va presentar en nota confidencial. A més, s'aprova convocar les oposicions i els concursos necessaris i la creació de l'arxiu per a repertori. Aquest segon informe confidencial estableix que el conjunt musical anomenat *Orquesta Municipal de Barcelona* estarà format per dues agrupacions: una farà concerts simfònics —tant populars, com feia la banda, com especials i d'abonament— i l'altra acompanyarà la corporació municipal a aquells actes en els quals calgui que els instrumentistes es moguin —com ara processons o revistes— i d'altres a l'aire lliure. La primera estarà formada per les famílies instrumentals de corda, vent i

15. Cultura, sèrie C-III-2. R. 2677 (1944-2).

percussió, mentre que la segona només tindrà vent i percussió. Aquests seran els mateixos membres de l'orquestra, als quals s'afegiran aquells músics de l'actual banda que no caben a l'orquestra. La plantilla de l'orquestra pròpiament dita comptarà amb un total de 88 músics, repartits de la següent manera: 3 flautes —la tercera amb *pícolo*—, 2 oboès, 1 corn anglès, 2 clarinets, 1 clarinet baix, 2 fagots, 1 contrafagot, 4 trompes, 3 trompetes, 3 trombons, 1 tuba, 1 timpani, 3 percussions, 1 arpa, 16 primers violins, 14 segons violins, 12 violes, 10 violoncel·ls i 8 contrabaixos. L'anomenada *secció d'instruments de vent* (SIV) tindrà 53 músics: 3 flautes, 2 oboès, 2 requints, 11 clarinets, 2 clarinets alts, 1 clarinet baix, 2 fagots, 10 saxos, 3 trompes, 2 trompetes, 3 trombons, 5 bugles, 2 bombardins, 2 baixos i 3 percussions. Aquests músics es dividiran, de manera que 76 només tocaran amb l'orquestra, 41 ho faran només a la secció de vent i 12 ho hauran de fer a les dues agrupacions.¹⁶ Sumant, doncs, el conjunt tindria en total 129 professors, a més del director i del sotsdirector.

Es comptava amb el fet que les 83 places de la banda, a més del director, podrien ser aprofitades d'una manera o d'altra i que, per tant, caldria pensar en la creació de 46 places, la major part a la secció de corda. En el moment de la redacció de l'informe, la situació d'aquestes 83 places de la banda era la següent: 62 estaven ocupades en propietat, 10 ho estaven eventualment i 11 estaven vacants. Dels 62 propietaris, 29 passarien a l'orquestra i 31 a la SIV. Per tant, les 21 vacants i les 46 noves places caldria que fossin ocupades de seguida mitjançant concurs oposició lliure. A partir d'aquí es podrien començar els assaigs i, tot seguit, fer-ne la presentació, que hauria de ser un acte de gran ressonància i solemnitat. Es podria fer un concert de gala al Gran Teatre del Liceu¹⁷ i un gran concert popular, amb el mateix programa.

Tot seguit, l'informe explica els tipus de concerts que farà l'OMB: una sèrie de concerts simfònics populars, matinals i gratuïts —continuant la tasca de la BMB—, unes sèries de concerts de tarda o nit, de pagament, i concerts a Barcelona o fora de la ciutat, per als quals pogués ser contractada. En el cas de concerts a la mateixa Barcelona, el 45 % dels ingressos serien per a l'Ajuntament, el 45 % es repartiria entre els professors de l'orquestra i el 10 % que quedava seria per al director. En el cas de concerts a fora de Barcelona, els percentatges serien el 10 %, el 80 % i el 10 %, respectivament. S'estableix que l'orquestra no podrà ser cedida gratuïtament sota cap concepte.¹⁸

A continuació es passa a exposar els sous. A part de les 20.000 pessetes per al director i les 16.000 per al sotsdirector, els sous van des de les 7.500 pessetes per al concertino fins a les 5.000 per als professors de les terceres parts. Quant a la SIV, s'estableix una gratificació de 2.000 pessetes per a aquells músics que han d'estar a

16. Finalment en van ser 14, com llegireu més endavant. Fins al febrer de 1947 van haver d'estar en aquesta incòmoda situació.

17. Finalment es va fer al Palau de la Música Catalana.

18. Aquesta condició era per evitar el problema que s'havia trobat la BMB al llarg de la seva existència: l'allau de peticions d'actuacions que arribaven a col·lapsar l'agrupació.

les dues agrupacions, i el sou de 3.200 i 3.000 pessetes per als músics del segon i del tercer grup, respectivament.¹⁹ Per compensar aquells professors de la BMB que aniran a la SIV i que, per tant, veuran el seu sou rebaixat, s'estableix una gratificació perquè el mantinguin. Segons el resum que es fa en l'informe, el cost per a sous de la nova OMB més la seva SIV seria de 675.000 pessetes. Aquesta despesa a la BMB era de 376.400. La diferència, segons l'informe, es compensaria gràcies als ingressos dels concerts de pagament —que podrien reportar, com a mínim, 150.000 pessetes—, i l'estalvi en subvencions a orquestres —25.000 pessetes— i en despeses de transcripcions —que puguen 5.000 pessetes. Caldria afegir a aquests estalvis els ingressos per les actuacions que fes l'OMB contractada dins o fora de Barcelona, diners que l'informe no gosa aproximar. S'afegeix com a valor l'augment en el prestigi musical de la ciutat, pel fet de disposar d'una orquestra fixa.

S'estableix que, en cap cas, aquests canvis no han de representar una disminució en la categoria econòmica dels músics. Per acabar, l'informe explica que els sous de l'acabada de crear Orquestra Municipal de València²⁰ són més elevats que els que es proposen per a l'OMB. Concretament, 24.000 pessetes per al director, a més del manteniment del seu habitatge, 14.000 per al sotsdirector i des de 8.500 pessetes per al concertino fins a 5.500 pessetes per als professors. També es fa constar que, a Madrid, l'Estat subvenciona parcialment dues orquestres, la Sinfónica i la Filarmónica, i totalment la Nacional.

Quant al reglament aprovat, només caldrà comentar ara algun aspecte desconegut i remarcar-ne algun altre. En primer lloc, s'ha d'explicar que el reglament de l'OMB segueix l'esquema de capítols i articles dels reglaments de la BMB, la major part dels quals van ser, fins i tot, copiats literalment.²¹ Amb data de 15 de juny, trobem una primera redacció que té alguna diferència amb el text definitiu aprovat en el Ple del 21 de juliol. Dins del primer article, es dictava que la BMB «como Corporación Artística, iniciará, encauzará y completará la cultura artística del pueblo barcelonés dentro del más amplio eclecticismo, tendiendo siempre al logro de la máxima depuración de los gustos y preferencias musicales del mismo». L'OMB, en canvi, «constituye una corporación artística cuya misión principal será encauzar y completar la cultura musical de Barcelona dentro del criterio más amplio en las tendencias y estilos musicales, dando al público con la mayor pureza toda clase de obras». En la redacció definitiva, però, «completar» es va substituir per «elevant» i es va eliminar «con la mayor pureza», i s'afegí «de alta categoría sinfónica» després d'«obras». En el text definitiu es va establir una plantilla de 130 músics, en lloc dels 129 previstos, i es va determinar que 88 serien funcionaris municipals. En relació amb el límit d'edat per a l'ingrés, es passa dels quaranta anys, que era el límit de la BMB, als quaranta-cinc, excepció feta dels càrrecs de

19. En aquest moment, els sous dels músics de la BMB eren els següents: grup I: 5.760 pessetes; grup II: 5.400 pessetes; grup III: 5.040 pessetes, i grup IV, tots ells eventuals: 4.000 pessetes.

20. El seu projecte el va portar endavant Joan Lamote de Grignon, amb el suport del seu fill Ricard, en qualitat de sotsdirector de l'agrupació.

21. El darrer reglament de la BMB datava del mes de febrer de 1931.

director i sotsdirector, que no tenen aquest límit. En els deures dels professors s'afegeix, respecte als que ja tenien els de la BMB, la disponibilitat a donar suport a la Càtedra de Direcció de Conjunts Musicals. En les disposicions generals, es marca que el cànon de reserva de l'OMB serà de 8.000 pessetes.²² No apareix en la primera redacció un apartat inclòs en el reglament definitiu que determina que en qualsevol moment es podrà fer una revisió de les facultats tècniques dels professors. Es crearia un tribunal presidit pel ponent de Cultura i integrat pel director i sotsdirector de l'OMB, el director de l'EMM i el cap de Negociat de Cultura que, sense veu ni vot, faria de secretari. En cas de resolució desfavorable, els músics afectats passarien a la situació de jubilats. En la redacció definitiva, s'hi va afegir un article addicional que determinava que a mesura que s'anessin jubilant els membres de la dissolta BMB destinats a la SIV, les seves places quedarien amortitzades i passarien a ser ocupades per músics contractats.

En el mateix ple s'aproven les bases del concurs lliure per cobrir les places de l'OMB que no estan reservades per a personal de la BMB. El tribunal estarà format per quatre vocals polítics, sis tècnics, un funcionari municipal i un secretari. Els vocals eren Tomàs Carreras, tinent d'alcalde delegat de Cultura; Josep M. Junyent, regidor designat per la Comissió Municipal Permanent; Amador Conde,²³ delegat del secretari, i Francesc de la Fuente, representant de l'Administració Local. Els tècnics eren Eduard Toldrà, director interí de l'OMB; Ramon Bonell, sotsdirector interí de l'OMB i tècnic per als instruments de vent; Joan Lambert, director de l'EMM; Francesc Costa, professor de l'EMM i tècnic per als instruments de corda; Rosa Balcells, professora de l'EMM i tècnica per a l'arpa, i Domènec Mas i Serracant. També en formaven part Artur Martorell Bisbal, col·laborador tècnic de Cultura, i Salvador Millet Maristany, cap del Negociat de Cultura i que actuaria com a secretari.

En el *Boletín Oficial del Estado* del dia 24 d'agost d'aquell 1943, surt publicat l'anunci del concurs per cobrir les places de professors de la nova OMB. Destins de la història fan que l'únic membre de la BMB que havia expressat públicament la seva contundent queixa davant el projecte de Jaume Pahissa de l'any 1911 de creació d'una orquestra que substituís la BMB es trobi trenta-dos anys després ocupant la seva direcció efectiva i amb aquesta realitat. Ramon Bonell va reaccionar activament, fins al punt que el tinent d'alcalde, en data 7 de setembre d'aquell 1943, li fa arribar una nota comminant-lo a deixar de fer declaracions públiques, encarregar articles periodístics i convocar acadèmies²⁴ sense el permís de la Ponència de Cultura, a més de recordar-li que la BMB està dissolta.

El 15 de setembre, Eduard Toldrà és convocat per assistir a una acadèmia de la dissolta BMB en la qual prendrà possessió del seu càrrec com a director interí de

22. En la primera redacció, aquest cànon s'establia en 6.000 pessetes.

23. Amador Conde havia estat membre del tribunal del concurs oposició del mes de febrer de 1931 i ho havia de ser en les oposicions no celebrades l'any 1936, ambdues per a l'ingrés a la BMB. En aquell moment era el cap de la Secció de Governació.

24. *Acadèmia* és el nom que rep l'assaig d'una banda de música.

l'orquestra i inaugurarà la Càtedra de l'Ensenyament de Directors d'Orquestra. Fixeu-vos en les contradiccions del moment. Es convoca una agrupació dissolta, però que està fent actuacions públiques, i s'inaugurarà l'ensenyament de direcció d'orquestra davant d'una banda. El desgavell arriba fins al punt que la notificació a Bonell perquè convoqui aquesta mateixa acadèmia va adreçada al *Director interino de la Orquesta Municipal*, càrrec que justament ha d'ocupar Eduard Toldrà.

La convocatòria d'ingrés a l'OMB és per a 19 diferents tipus de plaça, per a un total de 62 llocs, i es van presentar 164 instàncies. Com que alguns músics demanaven participar en més d'una prova, en realitat se n'hi van presentar 109. Les places i els sol·licitants van ser els següents:²⁵

— Violí concertino. 4 sol·licitants per a 1 plaça: Luís Benajam Agell, Rafael Ferrer Fitó, Rosa Mas Mallén i Mariano Sainz de la Maza.

— Violí subconcertino. 5 sol·licitants per a 1 plaça: Luís Benajam Agell, Blas Carmona Parera,²⁶ Rafael Ferrer Fitó, Rosa Mas Mallén i Mariano Sainz de la Maza.

— Primers violins, segon faristol. 10 sol·licitants per a 2 places: Luís Benajam Agell, José Calvo Combalía, Juan Farrarons Graupera, Rafael Ferrer Fitó, Jaime Llecha Sans, Rosa Mas Mallén, Domingo Ponsa Fradera, Mariano Sainz de la Maza, José Solsona Gilabert i Javier Turull Creixell.

— Primers violins. 40 sol·licitants per a 12 places: Juan Alfonso Orfila, Eduardo Arguedas Villarroya, Marcelino Bayer Gaspá,²⁷ Luís Benajam Agell, Eduardo Bocquet Bertran, Manuel Borges Gil,²⁸ José Calvo Combalía, Antonio Casulleras Gourdon, Juan Coll Gili, Cecilia Creixell Mateos, Juan Divi Sala, Antonio Escursá Guitart, Juan Farrarons Graupera, Alfonso Foriscot Mallat, Eduardo Franch Antigués, Alfonso Gardes Planellas, Manuel Guerin Mayol (amb una nota que no arriba a l'edat),²⁹ Jaime Llecha Sans, Juan Llobell Ramis, Félix Martínez Comín, Joaquín Mestres Tarradas, Juan Oliveras Xena, Pedro Parella Comas, Álvaro Pascual Antolí (amb una nota que passa de l'edat), Domingo Ponsa Fradera, Juan de la Prada Ruiz, Luís Prat Forga, Ramón Pol Llopis, Jaime Ribalta Sabaté, Enrique Ribó Sugrañes, José Ricart Rodeja, Eladio Rodríguez Alonso, Valentín Rourich Nadal, Mariano Sainz de la Maza, Adrián Sardó Parals, Enrique Solsona Gilabert (amb una nota que passa de l'edat), José Solsona Gilabert, Javier Turull Creixell, Mercedes Wirth Gausachs i Juan Xapellí Melé.

— Primer segon violí, primer faristol. 5 sol·licitants per a 1 plaça: Marcelino Bayer Gaspá, Juan Farrarons Graupera, Domingo Ponsa Fradera, Enrique Ribó Sugrañes i José Solsona Gilabert.

— Segon segon violí, primer faristol. 7 sol·licitants per a 1 plaça: Marcelino

25. Hem unificat la grafia dels noms i cognoms dels músics malgrat que la documentació original no ho faci. Per exemple, trobem José Rodríguez Ribé i José Rodríguez Ribera o Mateo Valero Ramos i Mateo Valero Ramis.

26. No es va arribar a presentar a la prova.

27. Des del mes d'agost de 1928, Bayer formava part de la BMB ocupant plaça de saxo alt.

28. En la relació, a mà, es fa constar la nota *ex-cautivo*.

29. Les bases del concurs marcaven els límits d'edat entre els vint-i-un i els quaranta-cinc anys.

Bayer Gaspá, Blas Carmona Parera, Vicente Company Grau, Miguel Domingo Reus, Eduardo Franch Antigues, Adrián Sardó Parals i Ramón Vergés Esquefa.

— Segons violins. 35 sol·licitants per a 12 places: Juan Alfonso Orfila, Teodomira Argueras Villarroya, Juan Bernet Sala, José Calvo Combalía, Blas Carmona Parera, Agustín Cobi Grau, Vicente Company Grau, Cecilia Creixell Mateos, Antonio Dinares Ferrer, Miguel Domingo Reus, Antonio Escursá Guitart, Juan Fonoll Serrats, Alfonso Foriscot Mallat, Enrique Fusellas Buj (amb una nota que passa de l'edat, cinquanta anys), Nuria Gilart Massaguer, Juan Llobell Ramis, Félix Martínez Comín, Joaquín Mestres Tarradas, Vicente Monmany Tolós, Alfredo Navarro Conde, Juan Oliveras Xena, Pedro Parella Comas, Narciso Paulís Vila, Pedro Pérez Egea, Ramón Pol Llopis, Jaime Ribalta Sabaté, José Ricart Rodeja, Eladio Rodríguez Alonso, Valentín Rourich Nadal, Eduardo Sales Ballester, Adrián Sardó Parals, Salvador Soler Ludeña, Javier Turull Creixell, Ramón Vergés Esquefa i Mercedes Wirth Gausachs.

— Primera viola. 2 sol·licitants per a 1 plaça: José Julibert Raventós i Mateo Valero Ramis.

— Segona viola. 4 sol·licitants per a 1 plaça: César Fernández Rocabert, José Julibert Raventós, José Rodríguez de la Fuente i Mateo Valero Ramis.

— Violes. 11 sol·licitants per a 10 places: Claudio Agell Gomar, Enrique Climent Viñas, Raul Fábregas Requesens, César Fernández Rocabert, José Julibert Raventós, Matías Maseras Farriol, Joaquín Ragon Fransoy, José Rodríguez de la Fuente, Juan Sender Miró, Enrique Solsona Gilabert (amb una nota que passa de l'edat) i Mateo Valero Ramis.

— Primer violoncel. 2 sol·licitants per a 1 plaça: Gabriel Rodó Vergés i José Trotta Milán.

— Segon violoncel. 1 sol·licitant per a 1 plaça: José Trotta Milán.

— Violoncels. 9 sol·licitants per a 8 places: Francisco Alfonso Orfila, Buenaventura Casalins Rabasa, Esteban Clot Campmany,³⁰ Francisco Clot Campmany,³¹ Agustín Hernández Oliva, Alberto Morell Rialp, Santos Sagrera Anglada (amb una nota que passa de l'edat), Sebastián Soler Bové i José Xapellí Melé.

— Contrabaixos. 8 sol·licitants per a 5 places: Arcadio Abadal Bedos, Juan Campmany Camps, Tomás Goxens Senent, Javier Mateo Aguilar (amb una nota que passa de l'edat), José Poch Garriga,³² Miguel Prat Forga,³³ José Rodríguez Ribé i Santiago Sato Matamala (amb una nota que passa de l'edat).

30. El mes d'agost de 1938 havia ingressat a la BMB com a trombó. Estava ocupant una de les places eventuals.

31. Era membre de la BMB des del mes d'abril de 1933, després d'haver aprovat oposicions per a una plaça de trombó.

32. L'any 1940 havia substituït durant un mes el contrabaixista de la BMB Josep Ferreres, mentre aquest complia la sanció de feina i sou derivada del seu expedient de depuració. El 20 de desembre de 1942, havia actuat com a pianista solista amb la BMB, en el marc del 302 CSP, interpretant el *Concert per a piano núm. 1 en mi bemoll major*, de Franz Listz.

33. El mes d'agost de 1938 havia ingressat a la BMB com a trompa. Estava ocupant una de les places eventuals. També es va presentar per a aquest instrument.

— Arpa. 4 sol·licitants per a 1 plaça: Herminia Gracia Tormo, Luisa Jiménez Larrosa, María Luisa Sánchez García i Julia Valls Conforto.

— Tercer oboè i corn anglès. 5 sol·licitants per a 1 plaça: Alfonso Agulló Cristófol, Luís Alberola Ferrándiz, Juan Artal Garriga, Vicente Montoliu Meliá (amb una nota que diu *excluida*)³⁴ i Domingo Segú Marcé.³⁵

— Segona flauta. 7 sol·licitants per a 1 plaça: Salvador Brotons Brotons,³⁶ Gerardo Caseras Caseras, Juan Carceller Chorda, José Clavería Buiria,³⁷ Wifredo Margarit Taya, Antonio Martínez Nevado i Jaime Poca Gilabert.³⁸

— Tercera trompa. 3 sol·licitants per a 1 plaça: Félix Martínez Comín, Miguel Prat Forga i José Soler Hospital.

— Tercer trombó. 2 sol·licitants per a 1 plaça: Juan Pérez Viejo³⁹ i Pablo Vidal Rabassó.⁴⁰

Dels sis músics exclosos perquè tenien més de quaranta-cinc anys, cinc (Enric Fusellas no ho fa) presenten una instància per ser dispensats d'aquest inconvenient, que no els és tinguda en compte. A partir del dia 14 d'octubre els músics comencen a ser convocats amb una antelació de tres setmanes, de manera que les primeres proves es realitzen el dia 4 de novembre. En la convocatòria es determinen uns exercicis d'obligada interpretació, que són eliminatoris, i es demana que l'aspirant porti preparat per tocar un fragment, o una obra, de lliure elecció, que en cap cas no haurà de durar més de deu minuts. S'estableix també que hauran d'interpretar una lectura a vista. La dificultat d'aquestes lectures radica més en la precisió rítmica, que no pas en la velocitat. Totes elles tenen una bona quantitat de canvis de compàs, amb diferents equivalències de pulsació, així com canvis binaris i ternaris.

Així, les dates de convocatòria, els dies de la prova, els exercicis obligats i els guanyadors, ordenats segons puntuació,⁴¹ van ser els següents:

— Violí concertino. Convocats el 14 d'octubre per al 4 de novembre. Exercicis obligats: núm. 6 i 20 de Rode, edició Peters. Guanyador: Rafael Ferrer Fitó.

34. Des del mes de setembre de 1927, Montoliu ocupava la plaça de corn anglès de la BMB. Després de la guerra, va començar a acumular faltes d'assistència a la BMB. Tenia una orquestra de jazz i li sortia a compte fer bolos amb l'orquestra i pagar les multes de la BMB. Aquesta actitud li va comportar una colla d'expedients i finalment va ser destituït de la BMB el 13 de març de 1943. Aquesta sanció li va costar que la seva instància per concursar a la plaça de l'OMB no li fos acceptada. Montoliu era el pare de l'eminent pianista de jazz Tete Montoliu.

35. El mes d'octubre de 1942 havia començat a substituir Montoliu pel seu expedient per faltes.

36. El mes d'agost de 1938 havia ingressat a la BMB on estava ocupant una de les places eventuals.

37. El mes d'agost de 1938 havia ingressat a la BMB on estava ocupant una de les places eventuals. A partir de 1940 va realitzar transcripcions per a la BMB.

38. El mes d'agost de 1938 havia ingressat a la BMB on estava ocupant una de les places eventuals.

39. Des de l'any 1918 ocupava plaça de bugle baríton a la BMB, ja que va aprovar les oposicions d'aquell any.

40. Des de l'any 1924 ocupava plaça de bugle baríton a la BMB, a la qual va passar a fix quan va aprovar el concurs restringit de l'any 1931.

41. Aquest ordre és el que després va servir per ordenar els músics per faristols.

— Violí subconcertino. Convocats el 14 d'octubre per al 4 de novembre. Exercicis obligats: núm. 6 de Rode, edició Peters, i núm. 38 de Kreutzer. Guanyadora: Rosa Mas Mallén.

— Primers violins, segon faristol. Convocats el 14 d'octubre per al 5 de novembre. Exercicis obligats: núm. 6 de Rode, edició Peters, i núm. 35 de Kreutzer. Guanyadors: Mariano Sainz de la Maza i Jaime Llecha Sans.

— Primers violins. Convocats el 16 d'octubre per al 8 de novembre. Exercicis obligats: núm. 6 de Rode, edició Peters. Guanyadors: Eduardo Bocquet Bertrán, Adrián Sardó Parals, Eduardo Arguedas Villarroya, Luís Benajam Agell, Mercedes Wirth Gausachs, Enrique Ribó Sugrañes, Juan Alfonso Orfila, Juan Farrarons Graupera, Juan Xapellí Melé, Antonio Casulleras Gourdon, José Solsona Gilabert i José Calvo Combalía.

— Primer segon violí, primer faristol. Convocats el 22 d'octubre per al 12 de novembre. Exercicis obligats: núm. 14 i 37 de Kreutzer, edició Peters. Guanyador: Domingo Ponsa Fradera.

— Segon segon violí, primer faristol. Convocats el 22 d'octubre per al 12 de novembre. Exercicis obligats: núm. 12 i 14 de Kreutzer, edició Peters. Guanyador: Marcelino Bayer Gaspá.

— Segons violins. Convocats el 25 d'octubre per al 15 de novembre. Exercicis obligats: núm. 14 de Kreutzer, edició Peters. Guanyadors: Juan Llobell Ramis, Pedro Pérez Egea, Jaime Ribalta Sabaté, Eladio Rodríguez Alonso, Ramón Pol Llopis, Blas Carmona Parera, Eduardo Sales Ballester, Vicente Company Grau, Alfredo Navarro Conde, Valentín Rourich Nadal, Javier Turull Creixell i Ramón Vergés Esquefa.

— Primera viola. Convocats el 29 d'octubre per al 19 de novembre. Exercicis obligats: núm. 29 i 34 de Kreutzer (transcripció per a viola de Kayser), edició André. Guanyador: Mateo Valero Ramis.

— Segona viola. Convocats el 29 d'octubre per al 19 de novembre. Exercicis obligats: núm. 29 i 23 de Kreutzer (transcripció per a viola de Kayser), edició André. Guanyador: José Julibert Raventós.

— Violes. Convocats el 29 d'octubre per al 19 de novembre. Exercicis obligats: núm. 29 de Kreutzer (transcripció per a viola de Kayser), edició André. Guanyadors: Claudio Agell Gomar, José Rodríguez de la Fuente, César Fernández Rocabert, Matías Maseras Farriol i Enrique Climent Viñas, i van quedar cinc places vacants.

— Primer violoncel. Convocats el 2 de novembre per al 23 de novembre. Exercicis obligats: estudi núm. 19 i «Scherzando, Moderato Scherzando» de l'estudi 23 de Hünerfurst (p. 24, 25 i 26 de l'editorial Litolf). Guanyador: José Trotta Milán.

— Segon violoncel. Convocat el 2 de novembre dia 23 de novembre. Exercicis obligats: estudi núm. 19 de Hünerfurst i 14 de Duport (editorial Leduc). Va quedar desert. L'únic aspirant, Trotta, va guanyar la plaça superior.

— Violoncels. Convocats el 2 de novembre per al 23 de novembre. Exercicis obligats: estudi núm. 19 de Hünerfurst. Guanyadors: Esteban Clot Campmany,

Buenaventura Casalins Rabasa, Francisco Clot Campmany, José Xapellí Melé, Sebastián Soler Bové, Francisco Alfonso Orfila i Agustín Hernández Oliva, i va quedar una plaça sense adjudicar.⁴²

— Contrabaixos. Convocats el 4 de novembre per al 25 de novembre. Exercicis obligats: estudi núm. 1 en mi bemoll de Simandl (p. 18 de l'editorial Schmidt). Guanyadors: José Poch Garriga, José Rodríguez Ribé, Juan Campmany Camps, Miguel Prat Forga i Tomás Goxens Senent.

— Arpa. Convocats el 4 de novembre per al 25 de novembre. Exercicis obligats: núm. 16 de F. J. Dizi (editorial Lemoine). La plaça va quedar deserta per acord unànime del tribunal, de manera que en la primera relació de músics de l'OMB va constar com a vacant, i el nombre de músics va quedar en 87.

— Tercer oboè i corn anglès. Convocats el 10 de novembre per al 2 de desembre. Exercicis obligats: estudi núm. 14 de Flemming (oboè) i estudi núm. 6 d'Heinze (corn anglès), tots dos de l'editorial Zimmermann.⁴³ Guanyador: Domingo Segú Marcé.

— Segona flauta. Convocats l'11 de novembre per al 3 de desembre. Exercicis obligats: estudi núm. 4 en mi menor del quart quadern de Soussmann (editorial Fischer). Guanyador: Salvador Brotons Brotons.

— Tercera trompa. Convocats l'11 de novembre per al 3 de desembre. Exercicis obligats: estudi núm. 11 de la segona sèrie d'estudis d'A. Cugnot (editorial Costallat).⁴⁴ Guanyador: José Soler Hospital.

— Tercer trombó. Convocats l'11 de novembre per al 3 de desembre. Exercicis obligats: melodia núm. 10 de Vobarón per a trombó baix.⁴⁵ Guanyador: Juan Pérez Viejo

Les places que havien quedat vacants, amb excepció de l'arpa, es van cobrir amb músics proposats per Eduard Toldrà. Així, la plaça de segon violoncel la va ocupar Luís Millet Farga; la vacant de violoncel de grup, Santos Sagrera Anglada, i les cinc places de viola de grup van ser per a Casiano Casademont Busquets, Fausto del Cerro Alabau, Jorge Etera Mora, Luis Sánchez Giménez i Felipe Vives Vallvé.

El 19 de novembre es convoca el concurs entre els músics fixos de la BMB per cobrir les places d'instruments que hi ha a l'orquestra. Les proves es fan entre els dies 10 i 13 de desembre. Els guanyadors van ser els següents:

Primera flauta, Francisco Reixach Ballester; tercera flauta i flautí, Narciso Carbonell Turbau; primer oboè, Casiano Carles Junqué; segon oboè, Jacinto

42. En l'acta de les proves consta que el tercer lloc l'havia guanyat Alberto Morell Rialp. Es fa constar, però, que queda pendent del resultat de l'examen mèdic. En la resolució final, aquesta plaça queda per cobrir.

43. En la convocatòria es fa constar que, tenint en compte la dificultat que tindran els concursants per trobar aquests estudis, podran passar a recollir-ne una còpia a l'EMM.

44. En la convocatòria es fa constar el mateix advertiment que en els estudis d'oboè i corn anglès. També es poden passar a recollir per l'EMM.

45. En la convocatòria es diu als concursants que poden passar per l'EMM a buscar una còpia de l'original.

Monmany Tolós; primer clarinet, Juan Vives Molas, segon clarinet, Vicente Morales Alberola; tercer clarinet i clarinet baix, José Xirau Estapé; primer fagot, Antonio Goxens Fabrè; segon fagot, Francisco Espauella Vilanova; tercer fagot i contrafagot, Àngel Manén Planas; primera trompa, Jerónimo Méndez Vives; segona trompa, Estanislao Artal Riera; quarta trompa, Bernardino Anglada Benavides; primera trompeta, Amadeo Rovira González; segona trompeta, Juan Pedrol Palau; tercera trompeta, Antonio Farré Pagés; primer trombó, Valentín Gavín Berdún; segon trombó, Pablo Vidal Rabassó; tuba, Rafael González Sanvicente; percussió i instruments especials (teclat, etc.), Miguel Armengol Farré; percussió (caixa, triangle, etc.), Pascual Giménez Carrión; percussió (bombo, plats, etc.), Francisco Aparicio Latienda; primer contrabaix, Juan Sendra Arnau; segon contrabaix, Salvador Escofet Soler, i tercer contrabaix, José Bassa Casadesús.

El dia 20 de desembre tots comencen a treballar: és el dia en què estan convocats per al primer assaig a l'EMM. El 23 de desembre queda establert quins seran els músics de l'OMB que també estaran adscrits a la SIV, els quals cobraran 2.000 pessetes més per aquesta feina extra a la qual es veuran obligats fins al mes de febrer de 1947. Els catorze afectats són els següents: Casiano Carles, oboè; Domingo Segú, oboè i corn anglès; Antonio Goxens i Francisco Espauella, fagots; Jerónimo Méndez, trompa; Valentín Gavín, trombó; Francisco Clot i Esteban Clot, violoncels a l'orquestra i trombons a la SIV; Juan Pérez Viejo, trombó a l'orquestra i bombardí a la SIV; Pablo Vidal, trombó a l'orquestra i bugle baríton a la SIV; Marcelino Bayer, violí a l'orquestra i saxo a la SIV, i Miguel Armengol, Francisco Aparicio i Pascual Giménez, percussions a les dues agrupacions.⁴⁶

Arribats a aquest punt, cal fer una breu recapitulació del procés per poder entendre millor el que està passant. L'any 1942, Barcelona té una Banda Municipal sense director titular i amb el reconeixement de la seva Escola de Música com a conservatori professional. Aquest conservatori ha de tenir la Càtedra de Direcció de Conjunts Instrumentals, i l'Ajuntament decideix ajuntar les dues feines en una sola persona, que ha de ser Eduard Toldrà. Simultàniament, ronda la idea d'ampliar la banda i fer-la també orquestra, seguint les passes del que ha fet l'Ajuntament de Bilbao. El problema amb què es troba l'Ajuntament de Barcelona és que la llei obliga que les persones que hagin de dirigir bandes municipals han de ser membres d'un cos específic, cos al qual no pertany, ni hi pot ingressar per raons d'edat, el seu candidat, Eduard Toldrà. Des del mes de desembre de 1942, la Direcció General d'Administració Local estatal ha començat els tràmits per cobrir les vacants de directors de bandes municipals i provincials. Simultàniament, l'Ajuntament de Barcelona ha decidit dissoldre la BMB i crear l'OMB, de la qual dependrà una SIV que farà tasques auxiliars i acompanyarà la corporació en actes protocol·laris i a l'aire lliure. S'han fet les passes necessàries per tenir aquestes dues agrupacions i, mentrestant, l'Administració Local continua el seu camí. És a

46. Més endavant van estar obligats a afegir-se a aquesta situació Rafael González Sanvicente, tuba; Francisco Reixach Ballester, flauta –ambdós en data 1 de gener de 1945–, i Eliseo Martí Candelas, percussió –en data 25 de juny de 1945.

dir, en el *Boletín Oficial del Estado* del dia 24 de novembre de 1943 apareix una disposició que inclou la relació de vacants en el càrrec de director de bandes locals i provincials. A la província de Barcelona hi consta l'Ajuntament de Barcelona. Tot seguit, la CMP, en la seva sessió del 30 de novembre, sol·licita a la Direcció General que exclogui Barcelona d'aquesta relació, tenint en compte que l'anomenada Banda Municipal ja no existeix.

L'OMB, doncs, ignorant aquest entrebanc legal, comença la seva feina d'assaigs el dia 20 de desembre. Sembla, per tant, que l'assumpte ha acabat satisfactòriament. A més, a finals de gener de 1944 arriba la grata notícia que s'ha creat un conservatori superior de música i declamació amb seu a Barcelona, suma de l'EMM, el Conservatori del Liceu i l'Institut del Teatre. Tot just començat el mes de març de 1944, es comencen les gestions per fer la presentació de l'OMB. En primer lloc es decideix que el concert de gala que servirà de presentació oficial es farà al Palau de la Música Catalana el divendres dia 31 de març. El dia abans, dijous 30 de març, es farà un assaig general amb públic convidat que serà, majoritàriament, funcionariat municipal, premsa i càrrecs polítics. La presentació «popular» es farà el diumenge, 2 d'abril, al matí al Gran Teatro Circo Olimpia.⁴⁷ Els dies 7 i 8 de març es publiquen a tots els diaris de la ciutat i s'emeten per les emissores radiofòniques barcelonines unes declaracions de l'alcalde, anunciant la creació de l'OMB i la seva presentació.

Per les mateixes dates, concretament en el *Boletín Oficial del Estado* del dia 1 de març de 1944, s'anuncia la propera convocatòria d'un concurs general per cobrir les vacants de directors de bandes de música. La convocatòria es concreta en el *Boletín Oficial del Estado* del dia 15 de març, en la qual apareix la relació d'agrupacions amb vacant. Barcelona hi consta amb la indicació *Orquesta. Ayuntamiento de Barcelona*. El tema comença a perdre tot sentit. La resposta de l'Ajuntament és un recurs adreçat al ministre de la Governació, aprovat en la sessió de la CMP del dia 21 de març. El recurs es basa en el fet que la banda ja no existeix i que no té sentit convocar membres del Cos Oficial de Directors de Bandes per cobrir una suposada vacant de director d'orquestra. A més, aquesta plaça té annexa la de la Càtedra de Direcció de Conjunts Instrumentals, fet que requereix unes aptituds tècniques que possiblement els concursants desconeixien. Així doncs, es demana que es deixi sense efecte la inclusió de l'OMB en la convocatòria de places vacants de les bandes municipals.

Com ja sabem, el dia 31 de març es presenta oficialment l'OMB, que va rebre crítiques extraordinàries de part de tots els crítics musicals, no només de Barcelona, sinó també de la resta de l'Estat. Així i tot, el 10 de maig, el governador civil de la província de Barcelona fa arribar a l'Ajuntament una notificació de la Direcció General d'Administració Local, de data 29 d'abril, en la qual s'informa que s'han rebut quatre sol·licituds per cobrir la vacant anunciada en el *Boletín Oficial del*

47. El conegut com a Teatre Olimpia estava a la ronda de Sant Pau, 27. L'empresa va cedir el local amb un lloguer de 2.000 pessetes, en concepte de despeses de cessió, empleats, maquinistes, electricistes i llum.

Estado. Malgrat que estaven a l'espera de la resolució del recurs, Tomàs Carreras decideix escriure l'informe preceptiu dels quatre candidats i aprofita per reivindicar la tasca duta a terme i que ha portat al naixement de l'OMB. Ho fa en un escrit amb data de 22 de maig, que la CMP aprova en la seva sessió del 3 de juny. En primer lloc destaca que ha rebut la «relación de directores de bandas de música que solicitan la Orquesta Municipal de Barcelona». Feta l'exposició de motius, en la qual remarca la contradicció del mateix títol de la relació, comenta cadascuna de les peticions. La primera és d'Antonio Palanca Villar.⁴⁸ Carreras destaca que aquest aspirant ha qualificat l'agrupació municipal com a *Banda-Orquesta del Ayuntamiento de Barcelona*. Titlla d'inexacta la denominació i s'acull als testimonis dels programes i les crítiques dels concerts de presentació de l'OMB. El fet que membres de l'antiga banda formin part de la nova orquestra no pot fer pensar a ningú que s'hagi disfressat la banda d'orquestra per burlar la llei. L'Ajuntament de Barcelona ha volgut donar a la ciutat una gran orquestra i n'està orgullós. Del segon, José Martín González Bastida, només comenta que es va presentar a les oposicions per a la direcció de la Banda Municipal de Madrid, concurs que va ser declarat desert. Del tercer, Pedro Braña Martínez, només al·lega, com a mèrits, ser director de l'orquestra de cambra Agroama, desconeguda a Barcelona, segons afirma Carreras. El darrer aspirant és José María Cervera y Llovet, el qual no aporta cap experiència en direcció. L'OMB és una gran orquestra i així ha estat proclamat pels crítics, fins i tot de Madrid, i esmenta José María Franco, Joaquín Rodrigo, Antonio de las Heras i A. Fernández Cid. Afirma Carreras que a Espanya es poden comptar amb els dits d'una mà els directors capaços de dirigir una gran orquestra, i cap no està entre els aspirants. Nomenar-ne un seria decebre profundament la sensibilitat musical de Barcelona. Tomàs Carreras aprofita per palesar l'urgent necessitat de reformar les actuals disposicions. Posa per exemple que, amb aquestes disposicions, un mestre tan eminent com és Pérez Casas no podria presentar-se a cobrir la vacant de cap banda o orquestra municipals. En el moment en què el nou Estat es preocupa per la música i molts municipis estan en la via de crear orquestra municipals, no pot ser que es vegin coartats per la imposició de directors que no són de la seva confiança. Madrid, Barcelona, Bilbao, València i altres capitals són, musicalment parlant, majors d'edat i no se'ls pot negar la facultat de nomenar els seus directors de banda o orquestra. A més, Barcelona ara ja disposa d'un conservatori superior. Finalment insisteix en els termes del recurs presentat el mes de març.

El que en aquell moment no sabia Tomàs Carreras era que la Direcció General d'Administració Local havia emès el seu informe amb data de 4 de maig. I en data de 30 de maig el Govern Civil l'envia a l'Ajuntament. L'Administració al·lega que les disposicions per les quals s'ha convocat el concurs de directors regeixen sobre agrupacions musicals de les corporacions locals en general, tant si són bandes, orquestres o agrupacions mixtes. I ha de ser així, perquè si no només

48. Antonio Palanca va guanyar el concurs de director de la Banda Municipal de València, càrrec que va ocupar de 1945 a 1967.

caldría que qualsevol corporació canviés la denominació de la seva agrupació per eludir la llei. Afegeix la resolució que està demostrat que els bons directors de banda poden dirigir orquestres a la perfecció. Una altra qüestió és que l'Ajuntament de Barcelona consideri, en aplicació del dret que li reconeix la llei, que cap dels aspirants no reuneix les condicions suficients per aconseguir el càrrec. Per tot això, la Direcció General resol deixar la convocatòria tal com està. La CMP, en la seva sessió del 20 de juny, decideix presentar recurs davant del Ministeri de Governació. El recurs es basa en el fet que totes les disposicions que afecten el cas parlen de bandes de música, i en cap cas, d'orquestres, i en el fet que l'OMB és una agrupació nova, que fins i tot ha rebut el reconeixement de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando, i que no es tracta, doncs, d'un canvi de nom per eludir la llei.

La Direcció General va mantenir el seu criteri. El ministre de Governació, Blas Pérez González, envia una notificació a Tomàs Carreras amb una còpia de l'escrit que li ha fet arribar el director general d'Administració Local, Carlos Piniella i que diu el següent:

En vista de las reclamaciones formuladas por el Ayuntamiento de Barcelona y por tratarse de Orquesta exclusivamente, el Tribunal Calificador del Concurso de Directores de Banda de Música civiles, en sesión de 5 de los corrientes, ha acordado por unanimidad abstenerse de formular propuesta para la provisión de dicha plaza, que por tanto queda sin cubrir por Directores del Cuerpo de Bandas de Música civiles.

No parla, doncs, d'acceptació del recurs. És més, en la resolució del concurs, publicada en el *Boletín Oficial del Estado*, del dia 22 de juliol de 1944, la plaça de director de Barcelona sortia com a no proveïda. Tomàs Carreras va demanar insistentment una comunicació oficial de la Direcció General d'Administració Local amb la seva resolució, però no ho va aconseguir. Se li va fer arribar que ja n'hi havia prou amb la comunicació privada. Carreras ho demandava perquè amb tot aquest enrenou encara no s'havia pogut convocar el concurs per proveir la plaça de director de l'OMB i de professor d'ensenyaments de direcció de conjunts musicals de l'EMM.

La CMP, en la seva sessió del 22 de novembre, va aprovar les bases del concurs. S'hi podien presentar els professors de l'EMM, de l'OMB i els de mestres de música de les escoles municipals. El tribunal, presidit per Tomàs Carreras Artau com a tinent d'alcalde delegat de Cultura, estava format pel marquès de Sagnier, regidor designat per la CMP; Jesús Arámbarrí, director de l'Orquestra Municipal de Bilbao; Josep Biosca, director del Conservatori del Liceu; Francesc de Sitjar Mallol, cap accidental de la Secció de Governació i membre del tribunal per delegació del secretari, i Joaquim Zamacois Soler, sotsdirector de l'EMM, en representació del seu director. Alfons de Sicart Carreras, cap del Negociat de Personal, actuava de secretari. Només es va presentar un aspirant: Eduard Toldrà Soler, que es va presentar com a funcionari municipal, professor de violí de l'EMM i director interí de l'OMB.

El dia 31 de gener de 1945, a les 10.40 h, al Saló d'Actes de l'EMM es reuneix el tribunal i es dóna principi al concurs, que té tres parts. La primera serà l'examen i interrogatori a l'únic concursant sobre la memòria que obligatòriament havia de presentar. Després, el tribunal assistirà a un assaig de l'OMB i, per acabar les proves, l'orquestra interpretarà una obra dirigida per Toldrà. En resposta a les preguntes del tribunal, Eduard Toldrà fa constar que les classes de direcció es faran de dotze a una, tot just després d'acabar els assaigs de l'orquestra; també afirma que els ensenyaments van adreçats a capacitar els alumnes en la direcció de gran orquestra, la qual cosa permet estar capacitat per a qualsevol altra activitat musical a què es volguessin dedicar. Quant al repertori, Toldrà considera que ha de ser eclèctic i que, més endavant, l'alumne ha d'anar cap a l'especialització, tot i sabent que, de vegades, haurà de dirigir obres que no li produiran cap tipus d'emoció. Finalment, i davant una pregunta del mestre Zamacois, Toldrà afirma que el fet que en la seva càtedra no es puguin treballar aspectes teatrals no s'ha de considerar un inconvenient per als alumnes, perquè, amb la seva pràctica posterior, podran enfrontar-s'hi sense problemes, gràcies als coneixements tècnics adquirits. A les 11.25 h comença l'assaig que dura fins a les 11.50, moment en què es dóna principi a l'execució de l'obra assajada. Aquesta ha estat l'obertura de *Coriolà*, de Beethoven. Reunit en sessió secreta, el tribunal decideix nomenar Eduard Toldrà per ocupar la direcció de l'OMB i la Càtedra de l'EMM annexa. El concurs es dóna per acabat a les 12.30 h. Es passa la proposta a la CMP, que aprova el nomenament en sessió del mateix dia.

I ara sí, el 31 de gener de 1945, deu mesos després de la seva presentació oficial, l'OMB completa el seu procés de creació, amb director titular definitiu inclòs.

NORMATIVES LEGALS

«Reglamento orgánico del Cuerpo de Directores de Bandas de música», *Gaceta de Madrid*, núm. 95 (5 abril 1934), p. 96-98.

«Orden de 9 de julio de 1940 por la que se convocan oposiciones para ingreso en el Cuerpo de Directores de Bandas de Música», *Boletín Oficial del Estado*, núm. 194 (12 juliol 1940), p. 4824.

«Decreto de 15 de junio de 1942 sobre organización de los Conservatorios de Música y Declamación», *Boletín Oficial del Estado*, núm. 185 (4 juliol 1942), p. 4838-4840.

«Ley de 10 de noviembre de 1942 por la que se convoca a concurso general para proveer en propiedad las vacantes de Directores de Bandas de Música de las Corporaciones locales y para dictar las disposiciones oportunas para la reorganización del Cuerpo», *Boletín Oficial del Estado*, núm. 329 (25 novembre 1942), p. 9555-9556.

«Dirección General de Administración Local. Transcribiendo relación provisional de plazas de Directores de Bandas de Música vacantes en Corporaciones locales», *Boletín Oficial del Estado* (24 novembre 1943), p. 11316-11318.

«Decreto de 26 de enero de 1944 por el que se crea en Barcelona un Conservatorio de Música y Declamación», *Boletín Oficial del Estado*, núm. 45 (14 febrero 1944), p. 1382.

«Orden de 26 de febrer de 1944 por la que se dispone de la convocatoria de un concurso general para proveer en propiedad las vacantes de Directores de Bandas de Música de Corporaciones locales», *Boletín Oficial del Estado* (1 marzo 1944), p. 1834-1835.

«Dirección General de Administración Local. Convocando concurso para proveer en propiedad vacantes de Directores de Bandas de Música provinciales y municipales», *Boletín Oficial del Estado* (15 març 1944), p. 2174-2179.

«Dirección General de Administración Local. Resolviendo el concurso para la provisión de vacantes de Directores de Bandas de Música en las Corporaciones locales», *Boletín Oficial del Estado* (22 juliol 1944), p. 5614-5615.